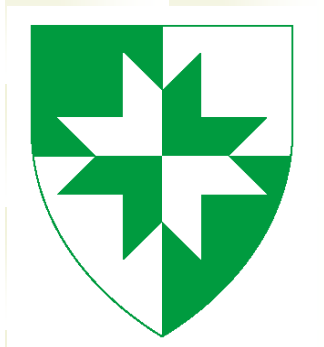

KINNITATUD
Rapla Vallavolikogu
31. oktoobri 2024
määrusega nr 9

Rapla Vallavalitsus

RAPLA VALLA EELARVESTRAATEEGIA 2025–2028

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Eelarvestrateegia olemus.....	3
Majandusprognoos.....	3
Ülevaade Rapla valla majanduslikust arengust.....	4
Eelarvestrateegia aastateks 2025 – 2028.....	4
Põhitegevuse tulude prognoos.....	5
Põhitegevuse kulude prognoos.....	8
Põhitegevuse tulemi prognoos.....	9
Investeeringis- ja finantseerimistegevus.....	9
Likviidsete varade eelarveosa.....	12
Konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted.....	12
Finantsdistsipliini näitajad.....	14

Sissejuhatus

Eelarvestrateegia olemus

2024. aasta 25. aprilli otsusega nr 34 algatas Rapla Vallavolikogu „Rapla valla arengukava 2018–2025“ koosseisu kuuluvate lisade 4 ja 5 uuendamise. **Arengukava lisa 5 on valla eelarvestrateegia aastateks 2025–2028.** Eelarvestrateegia on finantsplaan, mis seob valla prioriteetid, vajadused ja võimalused ning annab rahalised orientiirid kavandatavate tegevuste realiseerimiseks; tegevuste elluviimine toimub valitsemisala arengu- ja tegevuskavade kaudu.

Eelarvestrateegia koostatakse neljaks eesiseisvaks eelarveaastaks: täpsustatakse eelnevalt kinnitatud kolme aasta kavasad tulenevalt majanduskeskkonnas toimunud muutustest ning täiendatakse kava ühe aasta võrra. Eelarvestrateegia on aluseks 2025. aasta eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel, investeeringute kavandamisel ning investeeringuteks toetuste taotlemisel. Investeeringud 2025. aasta eelarve projekti tulevad strateegiaga kinnitatud investeeringute kavast; valdkondade ja asutuste toetuste ja tegevuskulude ja -tulude kontrollnumbrid saadakse vastavalt kinnitatud strateegiale.

Eelarvestrateegias 2025–2028 arvestatud põhimõtted: plaanid on konservatiivsed ja jätkusuutlikud - eelarveline kate uutele tegevustele leitakse valdkondade siseselt või valdkondade üleselt; eelarvedistsipliini ja otsustusprotsessi selguse mõttes tehakse vajalikud strateegilised otsused eelarvestrateegia koostamisel kord aastas; põhitegevuse kulude kasv on väiksem kui – tulude kasv ning eesmärgiks on valla omaosaluse (põhitegevustulemi) kasv, mis võimaldaks järgnevatel perioodidel tagada laenu- ja intressimaksete tagasimaksed ja investeeringute omaosaluse katmise. **Investeeringuobjektide planeerimisel on prioriteetsed kaasrahastusega projektid ning oluline on kasutada maksimaalselt toetusrahasisid objektidele, mis on planeeritud arengukava lisa 4. Eelarvestrateegia koostamise eesmärgiks** on tagada omavalitsuse finantspoliitika jätkusuutlikus: positiivne eelarvetulem, piisav laenuteenindamise ja investeerimisvõimekus ja reservide olemasolu. Planeerimise eesmärgiks on tagada eelarveprotsessi stabiilsus, vahendite sihipärane ja efektiivne kasutamine. Eelarvestrateegia kohustuslikuks osaks on rahandusministri määrusega kinnitatud strateegia vormid, mis esitatakse hiljemalt 30. oktoobriks.

Eelarvestrateegia kajastab sõltuva üksuse SA Rapla Spordirajatised kava järgmiseks strateegia perioodiks. Ülevaade on ka AS Rapla Vesi planeeritud tegevustest aastatel 2025–2028.

Majandusprognoos

Kasutatud on Rahandusministeeriumi suvist majandusprognoosi ülevaate andmiseks. **Eesti majandus langes 2023. aastal 3%** ja prognoos on, et 2024. aasta kokkuvõttes jääb majandus 1-protsendilisse langusesse, kuid pöördub aastases võrdluses kasvule aasta teises pooles kui peaks paranema välisnõudlus ja majapidamiste tarbimisvõimalused. Järgmisel paaril aastal on reaalne majanduskasv 3 protsendi lähedal ja seda toetab olukorra paranemine nii tööstus-, ehitus- kui ka teenusesektoris.

Töötus kasvab, kuid töötuse suurt hüpet ei tule ja tööpuuduse tipp võiks jääda käesoleva aasta lõppu. **Töötajate arv on langenud** alates 2023. aasta keskpaigast ning töökohtade arvu langus on olnud suurim tööstuses ja ehituses. **Tööpuudus stabiliseerub** prognoosiperioodi lõpuks oma normaaltasemele 6% lähedusse. **Palgakasv aeglustub**, kuid püsib vaatamata nõrgale majanduskasvu väljavaatele suhteliselt kiire.

Eratarbimine peaks 2024. aastal kasvule pöörduma. Palgakasv taandub 2024. aastal 6-7% juurde ja on järgmistel aastatel 5% lähedale, kuid see on märgatavalt kiirem hinnakasvust. Alates 2024. aasta teisest poolest hakkavad oodatavalt vähenema ka laenuintressimaksed, mis jätab majapidamistele rohkem raha muudeks kulutusteks. **Investeeringud on kahanenud juba kaks aastat järjest** ja väike langus võib jätkuda ka 2024. aastal. **Intressimäärade alanemine** ja nii Eesti kui ka meie kaubanduspartnerite majandusolude paranemine peaks taastama tavapärase investeeringute taseme paari aasta jooksul. **Energiyahindade alanemine ja sisemaise hinnasurve taandumine** hoiab inflatsiooni aeglustumistrendil. Selle aasta kevadel taandub inflatsiooniarvestusest välja aastataguste energialevendusmeetmete mõju ja energiahinnad pöörduvad langusesse, tuues kaasa inflatsiooni aeglustumise. Lähikuudel jätkub ka toiduainete hinnatõusu pidurdumine. Alusinflatsioon aga eriti ei aeglustu. 2024. aasta tarbijahindade kasvu prognoos on 3,8%, 2025. aastal toob automaksu lisandumine kaasa inflatsiooni ajutise kiirenemise. Järgnevatel prognoosiaastatel stabiliseerub inflatsioon 2% juures. **Ekspordi turuosa vähenes** kaubaekspordi nõrkuse tõttu teist aastat järjest. Teenuste ekspord on IT sektori edukuse toel kasvutrendil. Ekspordi jõulisemat taastumist võib oodata järgmisel aastal.

Tabel 1. Rahandusministeeriumi 2024. a suvise majandusprognoosi põhinäitajad

	2011-2021	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*
SKP reaalkasv	3,5	0,1	-3	-1	3,3	3	2,5	2,5
Tarbijahinnaindeks	2,2	19,4	9,2	3,8	4,2	2,2	2	2
Tööhõive kasv	1,3	4,1	2,5	0	0,2	0,6	0	0
Tööpuuduse määr	7,3	5,6	6,4	7,7	7,5	6,3	6,3	6,3
Keskmise palga nominaalkasv	6,3	11,6	11,5	6,4	4,6	5	4,8	4,6
Keskmine palk		1 645	1 833	1 951	2 040	2 141	2 244	2 347

* prognoos

Kohalike omavalitsuste eelarvepuudujääk ulatus 2023. aastal pea 0,5%ni SKPst. Kõrge defitsiit on tingitud omavalitsuste tulude reaalhindade vähenemisest 2021. aastast alates ja kulude kiirest kasvust (sh kasvanud euriborist). Kuna 2025. aastal on kohalike omavalitsuste valimised, mis tavapäraselt on kaasa toonud keskmisest suurema rõhu investeringutele, siis võib oodata kõrge defitsiidi taseme jätkumist. Valimistele järgnevatel aastatel väheneb omavalitsuste defitsiit keskmiselt 0,2%-le SKP-st. Seda tingib ühelt poolt halvenenud kohalike omavalitsuste finantsvõimekus, mis piirab nende võimalusi kohustusi juurde võtta ja nõuab jätkusuutlikkuse tagamiseks teenuste ja toetuse rahastamise üle vaatamist; teiselt poolt kasvab hüppeliselt saadavate investeringutoetuste maht (välisabi ja CO₂).

Ülevaade Rapla valla majanduslikust arengust

2023. aasta põhitegevuse kulud kasvasid ja 2024. aasta planeeritavad põhitegevusekulud kasvavad oluliselt kiiremini kui põhitegevuse tulud. Planeeritav põhitegevuse tulem ei kata aastatel 2024–2025 laenumaksete tagasimakseid. Kulude tõusu mõjutab eelkõige personalikulude kasv ja 2024. aastal antavate toetuste mahu kasv (hooldusreform). Põhitegevuse tulemi langus vähendab võimalusi rahastada ja ellu viia investeringuid ning suurendab vajadust laenuvahendite järele.

Rapla valla elanikkond moodustab Eesti elanike koguarvust ca 1%. Eesti Rahvastikuregistri andmetel elas 31.12.2023. aasta seisuga Rapla vallas 13 204 elanikku. Rapla valla elanike arv ei kasva oluliselt strateegia perioodil ning rahvastik vananeb. 2022. aastal lisandus välisriikidest elanikke Rapla valda 277 (2023. aastal 105). Sündide arvud vallas on vähenenud - 2017 (162); 2018 (143); 2019 (127); 2020 (129); 2021 (144); 2022 (119); 2023 (91). Aastal 2024. on üheksa kuuga sündinud 80 last (võrreldav eelmise perioodiga 11 last rohkem). Valla elanikkonnast moodustavad noored (0–18) 21,9%; (2023. aastal 22,1%), tööealised (19–64) elanikud 56,4%; (2023. aastal 56,6%) ja üle 65-aastased 21,7%; (2023. aastal 21,3%).

Tabel 2. Vanuseline koosseis, muutused, osatähtsus elanikkonnast 2023–2022, võrdlus aastaga 2018

	31.12.2023	31.12.2022	Muutus 2023/2022	Muutus 2023/2018	Osatähtsus elanikkonnast Rapla vallas 2023	Osatähtsus elanikkonnast Eestis 2023
Elanike arv kokku, sh	13 204	13 228	-24	-99	100,0%	100,0%
<i>Lapsed 0-6 aastased</i>	<i>1 021</i>	<i>1 047</i>	<i>-26</i>	<i>59</i>	7,7%	7,3%
<i>Noored 7 - 18 aastased</i>	<i>1 874</i>	<i>1 875</i>	<i>-1</i>	<i>77</i>	14,2%	12,5%
Tööealised 19 - 64	7 441	7 482	-41	-437	56,4%	60,9%
Üle 65 aastased	2 868	2 824	44	202	21,7%	19,3%
Sünnid kokku, sh	91	119	-28	-52		
Surmad	159	174	-15	7		
Maksumaksjate aasta keskmine arv 31.12	6 999	6 674	325	522	53,0%	48,0%
Registreeritud töötute keskmine arv Rapla vallas	408	405	3	126	3,1%	3,9%

Rapla valla suurim tööandja on Rapla Vallavalitsus koos hallatavate asutustega (8,4% väljamaksete saajatest ja 7,2% väljamakse mahust). Riigi ja omavalitsuse hallatavates asutustes töötab Rapla vallas ca 17% töötajatest ning arvestuslik väljamaks moodustab ca 17% kogu arvestuslikust väljamaksust. 2023. aastal oli 12% väljamaksete saajatest pensioni, hüvitise või toetuse saajad (Sotsiaalkindlustusamet, Eesti Haigekassa, Eesti Töötukassa) ning väljamaks moodustas kogu arvestuslikust maksest ca 6%. Väljaspool valda töötatakse lisaks Tallinnale ka naabervaldades: Kehtna, Kohila ja Märjamaa vallas. Töötute arv on kasvanud: registreeritud töötute arv oli aastatel 2018 – 2019 (ühinemise perioodil) ca 300 inimest, 2020. aastal suurenes see ca 400 ning on jäänud samale tasemele ning on pigem tõusujoonel.

Rahandusministeerium toob välja iga omavalitsuse kohta finantsolukorra indeksi, mis võimaldab kokkuvõtlikult ja lihtsal viisil saada ülevaade omavalitsuse muutusest ning võrrelda tulemust teiste omavalitsustega ja mille eesmärk on kirjeldada KOV-ide finantsseisundit ja jätkusuutlikust. Finantsolukorra indeks võimaldab kokkuvõtlikult ja lihtsal viisil saada ülevaade omavalitsuse finantsseisu muutusest ajas ning võrrelda tulemust teiste omavalitsustega. Indeks kujuneb seitsme olulisema finantsseisu mõjutava näitaja alusel, mida hinnatakse hinnetega ühest viieni. Indeksit saab kasutada riski tuvastamiseks – mida kehvem indeksi väärtus, seda kõrgem risk finantsraskusesse sattumiseks. Iga omavalitsuse finantsolukorraga on võimalik tutvuda: <https://minuomavalitsus.ee/omavalitsuste-finantsolukorra-indeks> Rapla valla finantsolukorra indeks 2023. aastal on 3,14 (koondhinne 3,0); 2022.aastal 3,57 (koondhinne 3,29) ja 2021. aastal 3,86 (koondhinne 3,86).

Eesti kohalike omavalitsuste üldiseks probleemiks on väike finantsautonoomia. Rapla vald sai 2023. aasta andmete alusel mõjutada vaid 11% oma põhitegevuse tuludest (maamaks, tulud kaupade ja teenuste müügist) ning 89% otsustati keskvalitsuse või toetuste andja tasandil. Muuta võiks omavalitsuste rahastamissüsteemi, suurendades finantsvõimekust, mis annab suurema otsustamise võimaluse kohalikul tasandil ning võib tõsta omavalitsuste pakutavate avalike teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti.

Eelarvestrateegia aastateks 2025 – 2028

Rapla valla eelarvestrateegia on koostatud Rahandusministeeriumi kehtestatud vormide põhjal ning koosneb järgmistest osadest: põhitegevuse tulud ja põhitegevuse kulud, investeerimistegevus ning finantseerimistegevus.

Tabel 3 Eelarvestrateegia kava aastatel 2025–2028

	2023 täitmine	2024 kava	2025 kava	2026 kava	2027 kava	2028 kava
Põhitegevuse tulud kokku	27 510 004	28 129 492	29 312 039	30 667 574	32 039 127	33 570 101
Maksutulud	15 803 809	17 225 432	18 439 848	19 487 357	20 472 782	21 484 595
sh tulumaks	15 328 925	16 726 305	17 764 664	18 791 917	19 756 479	20 746 803
sh maamaks	474 885	499 127	675 184	695 440	716 303	737 792
Tulud kaupade ja teenuste müügist	2 582 179	2 581 204	2 724 420	2 982 032	3 220 594	3 478 242
Saadavad toetused tegevuskuludeks	9 013 429	8 237 856	8 092 771	8 143 185	8 290 751	8 552 264
sh tasandusfond	999 704	1 243 020	1 125 876	1 125 876	1 125 876	1 125 876
sh toetusfond	7 344 336	6 674 540	6 648 249	6 652 183	6 893 347	7 143 999
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	669 389	320 296	318 646	365 126	271 528	282 389
Muud tegevustulud	110 587	85 000	55 000	55 000	55 000	55 000
Põhitegevuse kulud kokku	25 838 483	27 881 043	27 695 890	28 011 813	28 945 911	29 914 642
Antavad toetused tegevuskuludeks	2 125 284	3 210 453	2 794 215	2 770 885	2 845 958	2 924 110
Muud tegevuskulud	23 713 199	24 670 590	24 901 675	25 240 928	26 099 953	26 990 532
sh personalikulud	15 793 164	16 550 523	17 267 695	17 634 534	18 339 915	19 073 512
sh majandamiskulud	7 922 927	7 986 058	7 575 356	7 545 059	7 695 960	7 849 880
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>	84 555	19 531	15 818	6 269	1 825	0
sh muud kulud	-2 892	134 009	58 624	61 335	64 078	67 140
Põhitegevuse tulem	1 671 521	248 449	1 616 149	2 655 761	3 093 216	3 655 459
Investeeringustegevus kokku	-7 396 179	-5 398 590	-4 154 172	-2 400 593	-3 431 043	-2 250 885
Põhivara müük (+)	176 463	65 000	150 000	50 000	0	0
Põhivara soetus (-)	-9 804 635	-7 065 381	-4 559 872	-1 640 567	-5 867 595	-1 477 975
<i>sh projektide omaosalus</i>	-7 198 887	-4 824 668	-3 516 948	-1 640 567	-2 647 595	-1 477 975
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	2 605 748	2 240 713	1 042 924	0	3 220 000	0
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-85 423	-100 000	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
Finantstulud (+)	17 956	130 000	50 000	30 000	20 000	20 000
Finantskulud (-)	-306 288	-668 922	-787 224	-790 026	-753 448	-742 910
Eelarve tulem	-5 724 658	-5 150 141	-2 538 023	255 168	-337 827	1 404 574
Finantseerimistegevus	7 359 201	2 932 576	1 336 490	-744 541	185 503	-1 265 413
Kohustiste võtmine (+)	8 000 000	4 800 000	3 500 000	1 600 000	2 680 000	1 500 000
Kohustiste tasumine (-)	-640 799	-1 867 424	-2 163 510	-2 344 541	-2 494 497	-2 765 413
Likviidsete varade muutus (+ suuremine, - vähenemine)	1 727 679	-2 217 565	-1 201 533	-489 373	-152 324	139 161
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+/-)	93 136	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	4 111 840	1 894 275	692 742	203 369	51 045	190 206
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	12 100 530	14 880 733	16 201 405	15 450 595	15 634 273	14 368 860
sh üle 1 a perioodiga mittekatkestatav kasutusrent	176 285	23 912	8 094	1 825		
Netovõlakoormus (eurodes)	7 988 689	12 986 457	15 508 662	15 247 225	15 583 227	14 178 653
Netovõlakoormus (%)	29,0%	46,2%	52,9%	49,7%	48,6%	42,2%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	22 008 003	22 503 594	21 984 029	21 467 302	21 665 287	21 932 754
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	80,0%	80,0%	75,0%	70,0%	67,6%	65,3%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	14 019 314	9 517 136	6 475 367	6 220 077	6 082 060	7 754 101
Põhitegevuse tulude muutus	12%	2%	4%	5%	4%	5%
Põhitegevuse kulude muutus	16%	8%	-1%	1%	3%	3%
Omafinantseerimise võimekuse näitaja	1,06	1,01	1,06	1,09	1,11	1,12

Järgmistes peatükkides on esitatud sissetulekute ja väljaminekute, samuti valla finantspositsiooni iseloomustavate finantsnäitajate: põhitegevuse – ja eelarve tulemi ning netovõlakoormuse detailsem ülevaade.

Põhitegevuse tulude prognoos

Põhitegevuse tuludena käsitletakse eelarvestrateegias kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (edaspidi KOFS) regulatsioonist lähtuvalt järgmisi tulusid: *maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused tegevuskuludeks, muud tegevustulud*. 2024. aastast kasvavad põhitegevuse tulud 2028. aastaks ca 5,4 miljonit eurot. Põhitegevuse tulude kasv tuleneb suures osas valla peamise tuluallika - tulumaksu planeeritavast kasvust, mis on 4,0 miljonit eurot; omatulu kasvab 0,9 miljonit eurot ja maamaks 0,2 miljonit eurot ja toetuste kasvuks on planeeritud 0,3 miljonit eurot.

Füüsilise isiku tulumaks moodustab ca 59–62% põhitegevuse tuludest. Pensionisüsteemi II ja III samba väljamaksed ei mõjuta KOV füüsilise isiku tulumaksu arvestust: tegemist on fondiosakute ehk vara võõrandamisega. Praegu kehtiva korra järgi saavad omavalitsused tulumaksu pensionituludelt 2,5 protsenti ja füüsilise isiku muudelt tuludelt 11,89 protsenti. 29.07.2024 võetu vastu tulumaksuseaduse muutmise seaduse kohaselt on omavalitsustele tulumaksu arvestamise määrad järgmised perioodil 2025–2027 :

2025. a pensionituludelt 5,50 protsenti ja füüsilise isiku muudelt tuludelt 11,29 protsenti;
2026. a pensionituludelt 8,50 protsenti ja füüsilise isiku muudelt tuludelt 10,64 protsenti;
alates 2027. a pensionituludelt ja füüsilise isiku muudelt tuludelt ühtemoodi 10,23 protsenti.

Muudatusega võrdsustatakse 2027. aastaks omavalitsustele pensionituludelt makstav tulumaksumäär muude tuludega. Suur osa tööealisi inimesi on kolinud suurematesse linnadesse ning nendega koos on liikunud ära ka raha, mille eest inimestele teenuseid pakkuda ning kohalikku elu korraldada. Regionaalse mahajäämuse ja valglinnastumise vähendamiseks mõeldud muudatuse kohaselt võrdsustatakse järgmise kolme aasta jooksul järk-järgult omavalitsustele pensionitulult ja muudelt tuludelt makstavad tulumaksu osad 10,23 protsendi peale. Leevendusmeetmena kehtestatakse piirmäär, millest rohkem ei saa ühegi omavalitsuse tulubaasi kasv muudatuse tulemusel väheneda.

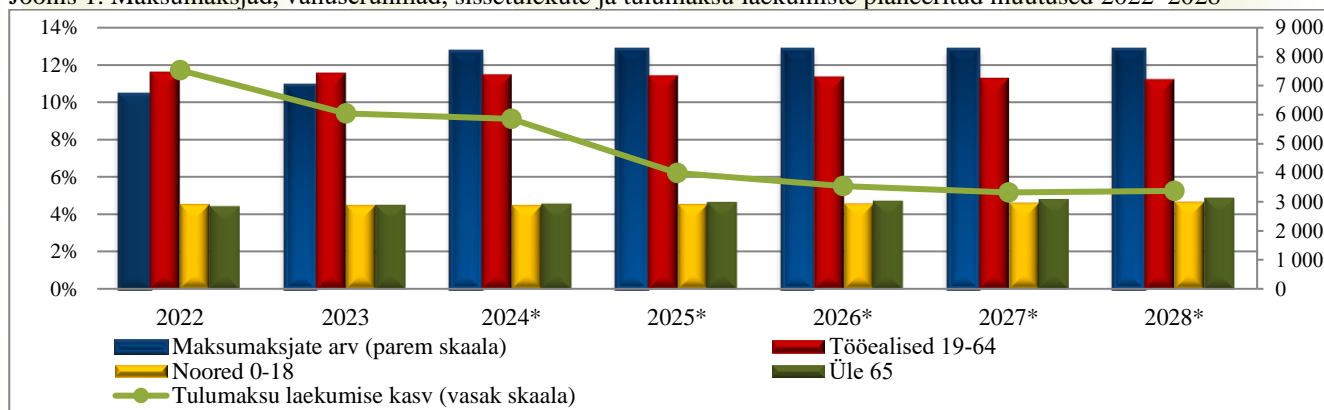
Planeeritav sissetulekute kasv on võrdne rahandusministeeriumi prognoositava palgakasvuga. Üksikisiku tulumaksu prognoosi aluseks on elanikkonna arv, millest eelnevate perioodide arvestuste alusel saab planeerida maksumaksjate arvu.

Tabel 4. Planeeritav elanike ja maksumaksjate arv, keskmine sissetulek ja tulumaksu arvestus 2025–2028

	2025*	2026*	2027*	2028*
Elanike arv	13 237	13 270	13 303	13 337
Maksumaksjate arv*	8 232	8 249	8 249	8 249
Pensioni saajate arv	3 250	3 320	3 390	3 460
Maksumaksjate arvu muutus	0,5%	0,2%	0,0%	0,0%
Sissetulek inimese kohta kuus (Rapla)	1 434	1 506	1 578	1 651
Keskmine kuine pension	824	865	907	949
Planeeritud sissetuleku kasv Rapla vallas*	5,0%	5,0%	4,8%	4,6%
Tulumaks pensionitelt	1 768 016	2 930 802	3 774 558	4 029 714
Tulumaks muudelt tuludelt	15 996 648	15 861 114	15 981 921	16 717 090
Tulumaksu laekumine kokku*	17 764 664	18 791 917	19 756 479	20 746 803
Muutus eelneva aastaga	1 038 359	1 027 252	964 563	990 324
Tulumaksu laekumise kasv	6,2%	5,8%	5,1%	5,0%
Tulumaksu eraldamise %*	11,29%	10,64%	10,23%	10,23%
Tulumaksu määr pensionitelt	5,50%	8,50%	10,23%	10,23%
Maksumaksjate osatähtsus elanikkonnast	62,2%	62,2%	62,0%	61,9%

Rapla valla tulubaas sõltub maksumaksjast: elanikust, kes on registreeritud Rapla valla elanike registris 1. jaanuari seisuga. Elanikkonna struktuuris väheneb Rapla vallas hetkel kõige kiiremini tööealiste osatähtsus vanuses 19–64 eluaastat.

Joonis 1. Maksumaksjad, vanuserühmad, sissetulekute ja tulumaksu laekumiste planeeritud muutused 2022–2028

Lootust on, et noored ja haritud ettevõtlikud pered väikeste lastega avastavad parema elukeskkonnana: Rapla valla. Arvestame, et lasteaia-, kooli- ja hoolekandeaustuse kohtade olemasolu võimaldab inimestel tööprotsessis osaleda ning vabaaja veetmise, sportimis- ja huvihariduse võimaluste suurenemine, elukeskkonna parendamine ning elamuehitus toob lähiajal Rapla valla piirkonda uusi elanikke ja lähituleviks suureneb maksumaksjate arv.

Maamaks on küll formaalselt riiklik maks, aga laekub 100% omavalitsuste eelarvetesse. Koalitsioonileppes on kokkulepe, et suurendatakse kohalike omavalitsuste finantsautonoomiat – kohalikele omavalitsustele võimaldatakse suuremat paindlikust kohalike maksude kehtestamisel. Rapla Vallavolikogu kehtestab maamaksu määrad määrusega oktoobris 2024.

25. septembril 2024 Rapla Vallavolikogu määrusega nr 8 kehtestati Rapla valla haldusterritooriumil asuva maa maamaksumäärad:

- 1) elamumaale ja maatulundusmaa õuemaale kõlvikule 0,5 % maa maksustamise hinnast aastas;
- 2) käesoleva lõike punktis 1 nimetatata maatulundusmaale 0,5 % maa maksustamise hinnast aastas;
- 3) käesoleva lõike punktides 1 ja 2 nimetatata sihtotstarbega maale 1,15 % maa maksustamishinnast aastas.

Maamaksu muudatused, mis võib mõjutada tulevaste perioodide eelarvet:

- 2025.aasta muu maa (äri ja tootmine) maksimaalne maksumäär suureneb 1%-lt 2%-le
- 2025.aasta elamumaa maksimaalne maksumäär suureneb 0,5%-lt 1%-le
- 2025.aasta maamaksu aastase kasvu piirang 50%/20 eurot.
- Kui 50% on väiksem kui 20 eurot, tõuseb maamaks 20 eurot
- Maamaksu esimene makse suureneb 100 euron
- Üleriigiline ühetaoline pindala põhine kodualuse maa maksusoodustus jääb kehtima (tiheasustuse alal 0,15 ha ja hajaasustuses 2,0 ha).
- **2026.aastast** saavad KOVid määrata maamaksu aastase kasvutempo vahemikus 10-100% võrreldes eelmise aastaga
- Üleriigiline pindalapõhine maksusoodustus asendub summa põhiseega. KOVid saavad otsustada kodualuse maa maksusoodustuse suuruse kuni 1000 eurot.
- Pensionäridele on võimalik kehtestada täiendav kodualuse maa maksusoodustus kuni 1000 eurot, mis liidetakse kodualuse maa maksusoodustusele
- KOV võib jätkuvalt represseeritu kodualuse maa vabastada maamaksust täies ulatuses
- Kui KOV aastase kasvu piirmäära ei otsusta, rakendub automaatselt 10%
- Kui KOV piirmääraga oleks tõus väiksem kui 5 eurot, on tõus 5 eurot
- Kui KOV kodualuse maa maksusoodustuse suurust ei kehtesta, on kõik kodud maksu all

2025.aastal kompenseeritakse KOVidele looduskaitse aladest tingitud maamaksu vähenemine; 2025.aastal tasandusfondis võetakse arvesse 2024. aasta maamaksu tegelik laekumine, 2026. aasta ja edasi aastad on veel otsustamata. KOV-idele sätestatakse uus hilisem kuupäev (senise 1.juuli asemel 1.oktoober), millal tuleb kehtestada maamaksu määrad, maamaksu aastase kasvu piirmäära protsent ja kodualuse maa maksusoodustuse suurus.

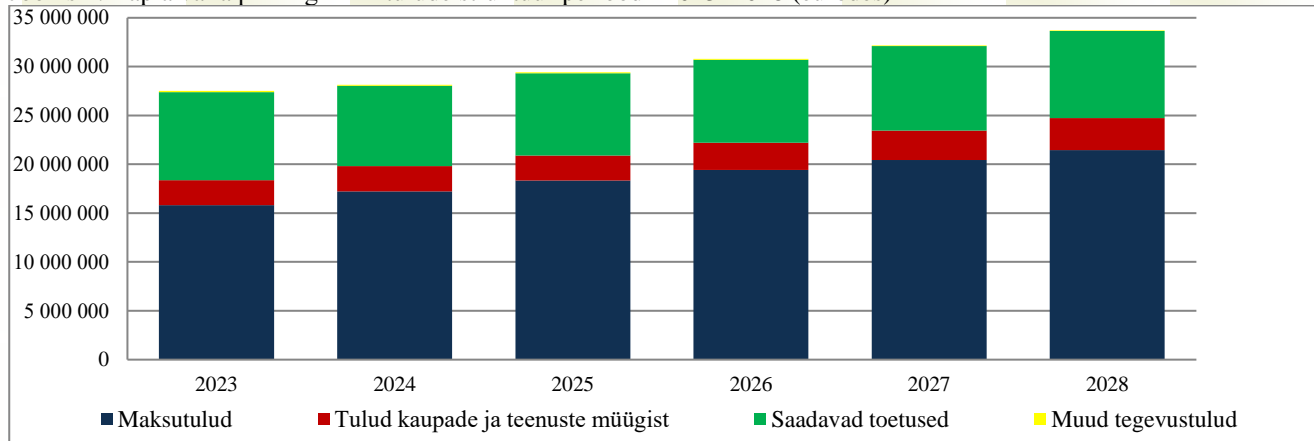
Rapla vald **kohalikke makse** kehtestanud ei ole ja eelarvestrateegia perioodil ei ole arvestatud nende kehtestamisega (nt reklaamimaks, teede ja tänavate sulgemise maks, parkimistasu).

Tulud kaupade ja teenuste müügist moodustavad ca 9–10% põhitegevuse tuludest. Arvestatud on hariduse- ja huvialaasutuste õppetaskude/arvlemiste ning hoolekandeaasutuste, üüritulude ja kultuuriasutuste majandustegevuse laekumiste tõusuga aastas **vähemalt** sissetulekute kasvu tõus mahus. Arvestatud on vanemate kaetava osa määra tõusuga koolieelsetes lasteasutustes ja huvihariduses. Ca 53% omatuludest tuleb sotsiaalvaldkonnast (hooldekodude tasud, koduhooldus, sotsiaaltransport); 34% haridusvaldkonnast (õppetaskud, arvlemised), 4% kultuurivaldkonnast (piletitulu – kino, üritused) ning 7% majandusvaldkonnast (rendid).

Riigi eraldatavate sihtotstarbeliste püsitoetuste maht moodustab ca 29–25% põhitegevuse tuludest. **Tasandusfondi** maht on planeeritud esialgsete näitlike arvestuste alusel, kuid lähtuvalt elanike arvust ja muudest näitajatest võivad toetuste jaotuses toimuda suured muudatused. Tasandusfondi eesmärk on ühtlustada omavalitsuste võimalusi avalike teenuste osutamisel. Konkreetsele omavalitsusele riigieelarvest kantav summa leitakse valemil alusel, sealjuures on olulisteks parameetriteks tulumaksu laekumine, arvestuslik maamaks, elanike arv eri vanusegruppide lõikes, hooldatavate laste arv, gümnaasiumiõpilaste arv, hooldusteenusele suunatud täiskasvanute arv, tagamaalisuse koefitsient jm. Lisaks sõltub tasandusfondi eraldis riigieelarves tasandusfondi arvatud vahendite kogumahust ning ka teiste omavalitsuste tulemustest.

Toetusfondi aluseks on eelneva perioodi maht ning riigi poolt toetatud õpetajate palgafondi osa suureneb aastatel 2027–2028 sama protsendi võrra, mis on planeeritud valla personalikulude tõusuks.

Joonis 2. Rapla valla põhitegevuse tulude struktuur perioodil 2023–2028 (eurodes)

Muud saadud toetused tegevuskuludes: kajastatud on Kultuuriministeeriumi toetus raamatukogule, koolipiima ja puuvilja toetus ning täna teadaolevad ja jätkuvad sotsiaalvaldkonna toetused.

Muudes tegevustuludes on kajastatud ressursitasud (vee erikasutus, kohaliku tähtsusega maardlate kaevandamisõiguse tasu), mis on planeeritud samas suurusjärgus eelneva perioodiga.

Põhitegevuse kulude prognoos

Põhitegevuse kuludena käsitletakse tulenevalt KOFS-i regulatsioonist järgmisi kulusid: **toetused tegevuskuludeks ja muud tegevuskulud (personali-, majandus – ja muud kulud).**

Eelarvestrateegia perioodil (2024–2028) põhitegevuse kulude maht suureneb ca 2,0 miljonit, s.o ca 2%. Põhitegevuse kulude prognoos tugineb järgmistel eeldustel:

- aastatel 2025–2028 tõusevad majanduskulud maksimaalselt 1% arvestatuna eelneva aasta majanduskulusid (projektide- ja toetusteta)
- 2025. aastal on arvestatud personalikulude 4% kasv (v.a. õpetajate tasud põhi- ja alushariduses); 2026 aastal on arvestatud personalikulud 2025.aasta tasemel ning antud perioodil personalkulude tõus sõltub majanduskeskkonnast ja poliitilistest otsustest; 2027–2028. on planeeritud 4% personalikulude tõus.
- Uue lasteaia ja tugikeskuse avamine Rapla linnas ning päevahoiu teenuse ja koduse lapse toetuse väljamaksete lõpetamine uue lasteaia avamisel.
- Kaasava eelarve peatamine aastani 2028.
- Reservfondi arvestusalus arvestusperioodil 0,2% põhitegevuse tuludest (2024.aastal 1%).

Hallatavad asutused jätkavad oma tegevusi, koosseisudes olulisi muudatusi ei tehta – toimub rahastamise ülevaatamine, et leida kokkuhoiukohti. Mitmed kulud on seotud riigipoose eraldisega ning nende muutudes kajastuvad summad nii tuludes kui kuludes (toimetuleku- ja haridustoetus, teede rahastus). Personalikulude tõus planeeritust kõrgemas mahus aastatel 2026–2028 saab toimuda sisemiste ümberkorralduste arvel (koosseisude ja tööaja kasutuse, juhtimiskulude, koormusnormide üle vaatamine, jne). Kui majanduskulude osas peaksid hinnad oluliselt kasvama (hoonete haldus, toitlustus), tuleb teisi kulusid kärpida, k.a. personalikulude planeeritud tõusude ülevaatamine.

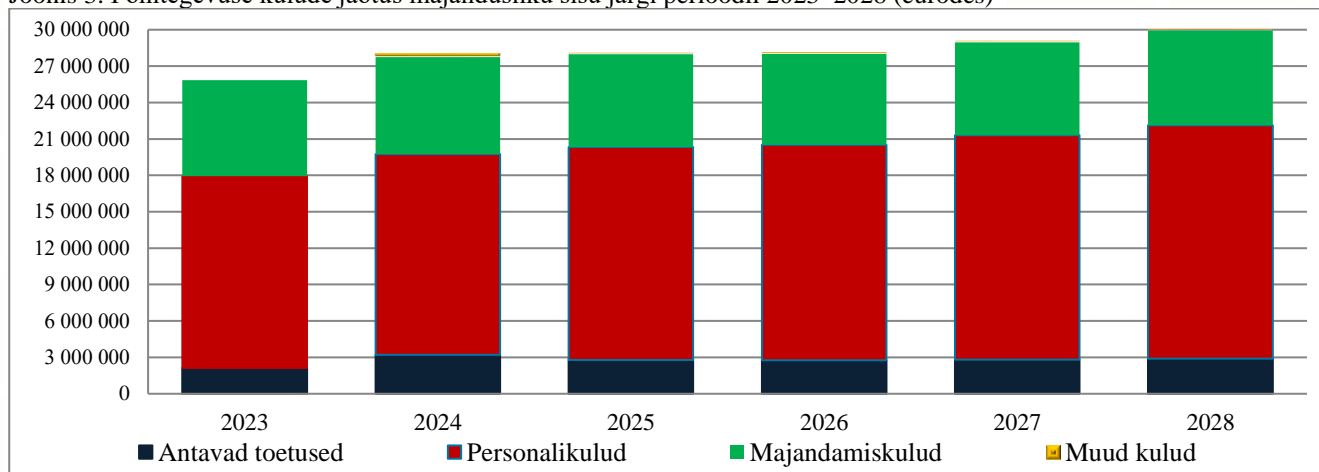
2024. aasta oktoobris alustatakse Raplas uue nelja rühmaga lasteaia ning tugikeskuse ehitusega, mis prognoose aluseks võttes peaks alustama tööd septembris 2025. Strateegias on arvestatud: lisatöökohtadega antud asutuses ning et uut perepäevahoiu hanget ei tule (hanke lõpp 30. juuni 2025) ja lõppeb koduse lapse toetuse väljamaks.

Valdkondade üldine proportsioon on jäänud samaks s.t valdkond saab midagi uut teha vaid teise tegevuse arvelt. Valdonna vaheliste kulude proportsiooni muutus nõuab otsust (mis valdkond mille arvelt juurde/vähem saab rahalisi vahendeid). Valdonna sisesed jaotuste ettepanekud tulevad valdkonna juhtidelt uue eelarve menetlusprotsessis.

Põhitegevuse kulud suurenevad aastaks 2028 ca 7% võrra 29,9 miljoni euron. Põhitegevuskuludest moodustavad personalikulud ca 59–64%, majanduskulud ca 29–26% ja toetused tegevusteks ca 12–10%. Aastatel 2025–2028 on reservfondi planeeritud 0,2% konkreetse aasta põhitegevuse tuludest.

Kui riigi kinnitav õpetajate alampalk tõuseb, tuleb valla pedagoogiliste töötajate töötasud (lasteaia õpetajad) viia võrreldavale tasemele riigi määratud õpetaja töötasuga, võimalusel tuleb tagada personalikulude tõus ka teistes valla finantseeritavates valdkondades. Vaadata kõiki ametikohti palgasüsteemi osana, tistes personalikulusid kõigis valdkondades, kuid samas vaadata üle koosseisud ja koormused ning leida optimeerimise kohad valdkondade sisest. Personalikulude osakaal tegevuskuludes on suur ja kiire tõus hakkab pidurdama arengut, vähenevad majandus- ja korrashoiu/heaorkrakulud ning eelkõige väheneb investeerimisvõimekus.

Joonis 3. Põhitegevuse kulude jaotus majandusliku sisu järgi perioodil 2023–2028 (eurodes)

Kohaliku omavalituse üksuses liigitavad kulud tegevusalade kaupa. Valla eelarvestrateegia elluviimine toimub valitsemisala arengu- ja tegevuskavade ja valdkonnas seatud prioriteetide kaudu. Rapla valla strateegilised ja prioriteetsed tegevused ja valdkondlikud eesmärgid ning nende saavutamiseks vajalikud tegevused aastatel 2025–2028 on olemas Rapla valla arengukava põhidokumendis. Olulisi muudatusi järgneval strateegia perioodil valdkonna põhiselt ette näha ei ole.

Tabel 5. Põhitegevuse kulude jaotus valdkondade lõikes perioodil 2023–2028 (eurodes)

	2023	2024 kava	2025 kava	2028 kava	Tõus 2024-2028	Tõus 2024-2028	Osatähtsus (2024)	Osatähtsus (2028)
Põhitegevuse kulud kokku	25 838 483	27 881 043	27 695 889	29 914 642	2 033 599	7,3%	100%	100%
01 Üldised valitsussektori teenused	2 290 746	2 512 414	2 586 149	2 780 065	267 651	10,7%	9%	9%
Reservfond	0	134 009	58 624	67 140	-66 869	-49,9%	0%	0%
03 Avalik kord ja julgeolek	38 105	40 668	20 200	21 226	-19 442	-47,8%	0%	0%
04 Majandus	364 828	543 940	467 630	491 387	-52 553	-9,7%	2%	2%
05 Keskonnakaitse	805 002	841 000	849 410	892 563	51 563	6,1%	3%	3%
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	670 640	832 603	782 635	831 117	-1 486	-0,2%	3%	3%
07 Tervishoid	82 126	90 556	92 367	97 992	7 436	8,2%	0%	0%
08 Kultuur	2 702 783	2 768 594	2 837 632	3 025 637	257 043	9,3%	10%	10%
09 Haridus	15 637 095	16 348 167	16 525 962	17 973 903	1 625 736	9,9%	59%	60%
10 Sotsiaalne kaitse	3 247 158	3 769 092	3 475 280	3 733 609	-35 483	-0,9%	14%	12%

Põhitegevuse tulemi prognoos

Põhitegevuse tulemi on põhitegevuse tulude ja kulude vahe. Põhitegevusetulemi on oluline finantsnäitaja, mis peab olema positiivne või võrduma nulliga. Negatiivne põhitegevusetulemi näitab, et omavalitsus ei suuda katta jooksvate tulude arvelt tegevuskulusid ning neid finantseeritakse eelmise aasta likviidsete vahendite jäägi arvelt. Strateegiaperioodil on prognoosimisel eesmärgiks põhitegevuse tulude – kulude ülejäägi saavutamine määral, mis tagab laenude tagasimaksed ning võimaldaks katta investeringute kulusid. Planeeritaval perioodil ületavad tulud kulusid ja tulemi suhe tuludesse on kasvav ja omafinantseerimise võimekus on perioodi lõpus 12% ja tulemi katab alates 2026. aastast võetud laenude tagasimaksed.

Tabel 6. Põhitegevuse tulemi perioodil 2023–2028 (eurodes)

	2023 täitmine	2024 kava	2025 kava	2026 kava	2027 kava	2028 kava
Põhitegevuse tulud kokku	27 510 004	28 129 492	29 312 039	30 667 574	32 039 127	33 570 101
Põhitegevuse kulud kokku	25 838 483	27 881 043	27 695 890	28 011 813	28 945 911	29 914 642
Põhitegevuse tulemi	1 671 521	248 449	1 616 149	2 655 761	3 093 216	3 655 459
Tulemi ja tagastatavate laenude vahe	1 030 722	-1 618 975	-547 361	311 220	598 719	890 046
Põhitegevuse tulude muutus		12%	2%	4%	5%	4%
Põhitegevuse kulude muutus		16%	8%	-1%	1%	3%
Omafinantseerimise võimekuse näitaja		1,06	1,01	1,06	1,09	1,11

Investeeringis- ja finantseerimistegevus

Strateegiaperioodil 2025–2028. on plaanitud teostada 13,7 miljoni euro ulatuses investeringuid, millest 4,3 miljonit on planeeritud katta toetustega ning 9,3 miljonit laenuvahenditega. Investeeringustegevuse eelarve on kogu strateegia perioodi jooksul negatiivne ehk investeeringustegevuse kulud ületavad investeeringuteks saadavaid tulusid. Negatiivset investeeringustegevuse tulemit võimaldab positiivne põhitegevuse tulemi ja valla laenuvõimekus.

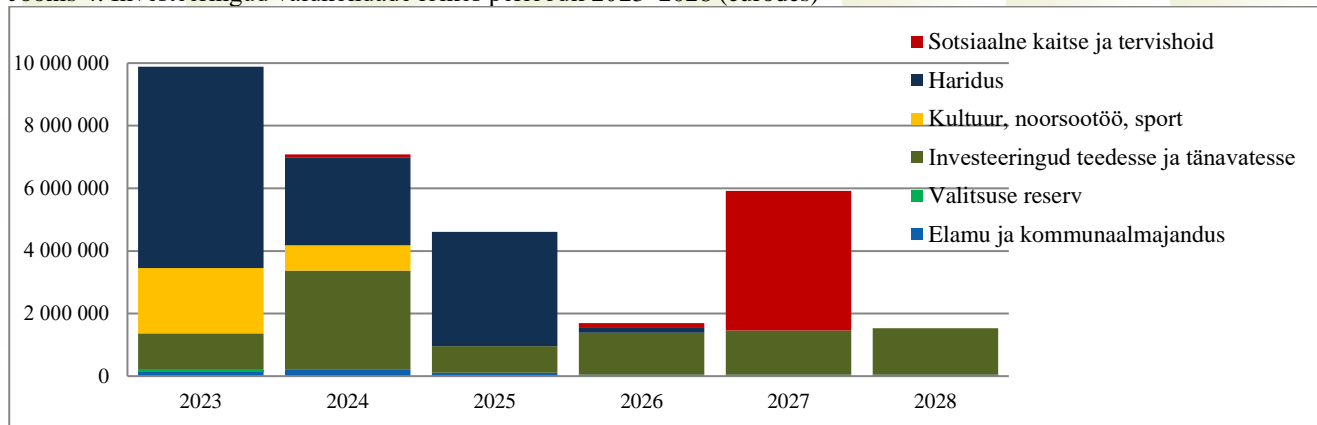
Tabel 7 Planeeritav varade müük 2025–2028

jrk	Aadress	Katastriüksuse tunnus	Sihtotstarve
1	Puhastuse tn 5, Kuusiku alevik	66801:001:1127	elamumaa
	Sireli tn 10, Kuusiku alevik	66801:001:1124	sihtotstarbeta maa
2	Sireli tn 8, Kuusiku alevik	66801:001:0790	sihtotstarbeta maa
3	Tõnu laut, Ülejõe	66904:002:0157	elamumaa
4	Tehnika 6, Kaiu alevik	27701:001:0467	elamumaa
6	Liiniserva, Ülejõe küla	66801:001:0835	
7	Liinimaa, Rapla linn jagamine ja osaline võõrandamine	66801:001:0298	üldkasutatav maa elamumaaks
8	Vahastu tee 5, Kuimetsa küla	66801:001:1343	ühiskondlike ehitiste maa
9	Tammelaane, Härjala küla	24001:001:0213	ühiskondlike ehitiste maa
10	Tallinna mnt 14b, Juuru alevik	66801:001:0065	Üldkasutatav maa 100%
11	Ülejõe tee 24a, Pirgu küla	66801:001:0978	sihtotstarbeta maa

Vallavara müügist on planeeritud perioodil 2025 – 2028 tulusid 0,2 miljonit eurot.

Strateegias on kajastatud investeeringuobjektid, millele on tehtud taotlused toetusvahendite saamiseks ja millel on olemas volikogu nõusolek rahastamisotsusena eelnevast perioodist. Täpsustunud on rahaline kulu objekti põhiselt. Rahastamisootel projektid on toodud Rapla valla arengukava lisa 4 täiendavate tegevuste nimekirjas ning objektide nimekiri vaadatakse kord aastas koos arengukava aruteluga üle ja vastavalt pingereale ning sõltuvalt konkreetsetest rahastamise otsustest ja vajadustest lisanduvad objektid strateegiasse. Konkreetsete investeeringuobjektid eelarve strateegias aastateks 2025–2028. lähtuvad valla arengukavas toodud eelistustest ja *eelistatud on objektid, mille finantseerimiseks saadavad toetusvahendid moodustavad vähemalt 50 – 75% planeeritava ehituse maksumusest ning mis ei suurenda tulevikus püsikulusid.*

Joonis 4. Investeeringud valdkondade lõikes perioodil 2023–2028 (eurodes)

Teehoiukava vahendid on aastatel 2025–2028. arvestatud vastavalt varasemale kokkuleppele. Haigru projekt, mis oli kavandatud aastasse 2025. on toodud üle aastasse 2024. Toetusvahendid, mis laekuvad riigilt läbi toetusfondi teedele kajastatakse tegevuskuludes.

Investeeringute kavas on arvestatud hajaasutuse maapiirkondade riikliku toetuse omaosaluse mahuga (toetuse saamisel jaotus: 33% riik, 33% KOV, 33% taotleja). Eeldame riikliku programmi jätkumist.

Kavas on arvestatud Rapla Lasteaed Päkapiikk konteinerrühma välja ostmisega. Antud leping on arvestatud kohustusena, investeeringu arvestuses arvestatud käibemaksu summa. 29.09.2021 on hanke alusel sõlmitud AS Cramoga leping tähtajaga 31. jaanuar 2025 aasta.

2024.aastast tulevad üle:

- uus lasteaed Rapla linnas. Planeeritud on ehitada lasteaed, kus on 6 rühma ning nendest 4 rühma ehitatakse kohe ja lisatakse valmisolek 2 rühma ehitamiseks. Planeeritav ehitusmaksumus 2024–2025 on 3 500 000 eurot. Planeeritav tegevuskulu on aastas 700 000 eurot. Lasteaia avamine on planeeritud 2025–2026 õppeaasta alguseks.
- Rapla Lasteaed Naksitrallid hoone täies mahus renoveerimine. Projekteerimishange läbi viidud 2023. aastal, ehitushange 2024. aasta II kvartalis, ehitustööd hinnatavad ehituse peaspetsilisti poolt kuni 2 000 000 EUR. Toetuse kasutamise lõpptähtaeg 31.07.2025

Tabel 8. Planeeritavad investeeringud objektide lõikes 2025–2028 (eurodes)

VALDKOND	2 025	2 026	2 027	2 028	maksumus kokku 2025-2028	s.h. toetus	s.h. valla eelarvest
MAJANDUS, TEHNILINE TARISTU JA LOODUSKESKKOND	901 730	1 390 567	1 457 595	1 527 975	5 277 867	0	5 277 867
Teehoiukava (sh kergteede rajamine)	851 730	1 340 567	1 407 595	1 477 975	5 077 867	0	5 077 867
Hajaasutuse projekt	50 000	50 000	50 000	50 000	200 000	0	200 000
HARIDUS	3 708 142	150 000	0	0	3 858 142	1 042 924	2 815 218
Rapla Lasteaed Päkapiikk (konteinerrühma väljaost ja õueala laiendus)	95 642	0	0	0	95 642		95 642
Uue lasteaia ehitus	2 425 000	0	0	0	2 425 000	681 228	1 743 772
Rapla Lasteaed Naksitrallid	1 187 500	0	0	0	1 187 500	361 696	825 804
Kabala hariduskeskuse projekteerimine	0	150 000	0	0	150 000	0	150 000
SOTSIAALVALDKOND	0	150 000	4 460 000	0	4 610 000	3 220 000	1 390 000
Kogukonnapõhise toetatud eluaseme teenusmaja rajamine	0	150 000	4 460 000	0	4 610 000	3 220 000	1 390 000
KOKKU	4 609 872	1 690 567	5 917 595	1 527 975	13 746 009	4 262 924	9 483 085

Rapla Vallavalitsus 10. juuni 2024.aasta protokollilise otsusega nr 30 esitas investeeringute kava juurde järgmised objektid: Kabala hariduskeskuse projekteerimine ja Kogukonnapõhise toetatud eluaseme teenusmaja rajamine.

Eelarve tulem on põhitegevuse tulem ja investeerimistegevuse tulemus liidetuna. Eelarve tulemile ei ole seaduses otseseid piiranguid kehtestatud. Negatiivne eelarvetulem näitab, et planeeritavate investeeringute omaosaluste katmiseks jääb vahendeid puudu ja vajadus on laenuvahendite järgi, mis tuleb katta kas täiendava laenuga või likviidsete varade (raha jäägi) arvelt. Tehtavad investeerimiskulutused mõjutavad negatiivselt valla finantspositsiooni suurendades võlakooormust, samas tuleb arvestada investeeringute sotsiaalmajanduslikku kasutegurit. Strateegia perioodil on kavas investeeringute katteks suurendada laenumahtu 9,3 miljoni euro võrra ning kohustusi tasuda 9,8 miljonit eurot, planeeritav netovõlakooormus 2024.aastal on 46,2% ja 2028.aastal 42,2%.

Rapla vallas oli seisuga 31.12.2023 viis kehtivat laenulepingut ning kapitalirendikohustus. Investeeringuid on plaanis lähiajal teostada oluliselt suuremas summas kui planeeritav põhitegevuse tulem võimaldab. Planeeritud on perioodil 2024–2028 sõlmida olemasolevatele laenulepingutele lisaks neli laenulepingut summas 11,1 miljonit eurot. Uute võetavate laenude keskmiseks intressiks on arvestatud 5% aastas. Laenud on planeeritud investeeringute omaosaluse katmiseks.

Tabel 9. Laenukohustused 2024–2028 (eurodes)

		2024	2025	2026	2027	2028
Rapla vald (Kapitalirendikohustus)	Põhisumma	72 522	176 404	0	0	0
	Intress	4 552	0	0	0	0
	Kohustuse jääk	176 404	0	0	0	0
Rapla vald (SEB)	Põhisumma	27 706	27 706	23 090	0	0
	Intress	3 994	947	600	0	0
	Kohustuse jääk	50 796	23 090	0	0	0
Rapla vald (LHV)	Põhisumma	60 674	60 674	60 674	60 674	50 562
	Intress	13 091	10 704	7 533	4 361	1 198
	Kohustuse jääk	232 584	171 910	111 236	50 562	0
Rapla vald (LHV)	Põhisumma	156 586	164 647	172 570	181 436	190 255
	Intress	58 662	49 769	40 788	31 807	22 827
	Kohustuse jääk	1 118 201	953 554	780 984	599 549	409 293
Rapla vald (Swedbank)	Põhisumma	327 712	331 857	335 985	340 165	344 374
	Intress	97 783	76 402	59 943	43 281	26 411
	Kohustuse jääk	1 701 061	1 369 204	1 033 219	693 054	348 680
Rapla vald (SEB)	Põhisumma	1 222 224	1 222 222	1 222 222	1 222 222	1 222 222
	Intress	490 840	454 566	394 292	334 018	273 744
	Kohustuse jääk	9 777 776	8 555 554	7 333 332	6 111 110	4 888 888
2 024	Põhisumma	0	180 000	180 000	180 000	180 000
	Intress	0	84 699	75 822	66 945	58 068
	Kohustuse jääk	1 800 000	1 620 000	1 440 000	1 260 000	1 080 000
2 025	Põhisumma	0	0	350 000	350 000	350 000
	Intress	0	110 137	164 692	147 431	130 171
	Kohustuse jääk	0	3 500 000	3 150 000	2 800 000	2 450 000
2 026	Põhisumma	0	0	0	160 000	160 000
	Intress	0	0	46 356	90 345	67 398
	Kohustuse jääk	0	0	1 600 000	1 440 000	1 280 000
2 027	Põhisumma	0	0	0	0	268 000
	Intress	0	0	0	35 260	126 107
	Kohustuse jääk	0	0	0	2 680 000	2 412 000
2 028	Põhisumma	0	0	0	0	0
	Intress	0	0	0	0	36 986
	Kohustuse jääk	0	0	0	0	1 500 000
Tagasimakse		2 536 346	2 950 734	3 134 567	3 247 945	3 508 323
sh põhisumma		1 867 422	2 163 510	2 344 541	2 494 497	2 765 413
intress		668 922	787 224	790 026	753 448	742 910

Võlakohustistes arvestatakse lisaks laenule mittekatkestatavaid kasutusrendikohustusi ning toetuste maksmise ja ettemaksu kohustisi.

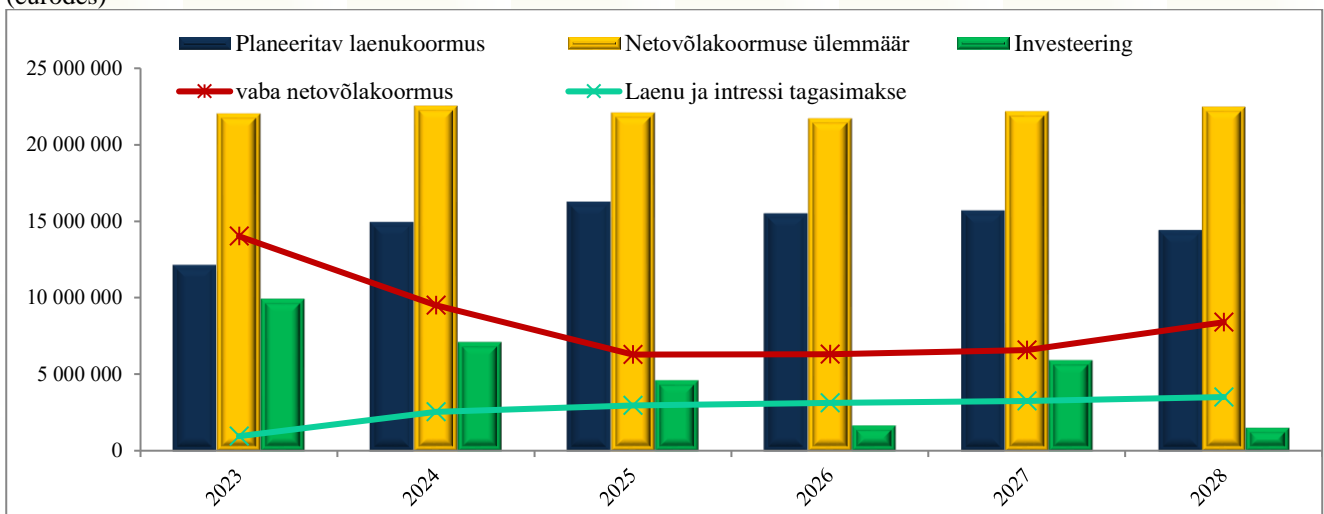
Tabel 10. Pikaajalised kohustused kokku 2024–2028 (eurodes)

	2024	2025	2026	2027	2028
Peugeot Partner Rapla Varahaldus buss (642MXL)	3 007	1 011	0	0	0
Buss Mercedes Benz Sprinter_Hagudi Põhikool	7 488	0	0	0	0
Kabala-gaasipaigaldis	3 242	1 297	0	0	0

	2024	2025	2026	2027	2028
Kuimetsa rahvamaja gaasipaigaldis	2 350	1 068	0	0	0
Kaiu Kasvandu tee 17 gaasipaigaldis	2 350	1 068	0	0	0
Hagudi Kooli gaasipaigaldis	5 475	3 650	1 825	0	0
Renderilepingute jääk 31.12	23 912	8 094	1 825	0	0
Laenude jääk seisuga 31.12.	14 856 822	16 193 312	15 448 771	15 634 273	14 368 860
Laenude ja mittekatkestatavate lepingute jääk kokku aasta lõpus	14 880 734	16 201 406	15 450 595	15 634 273	14 368 860

Finantseerimistegevuse rahavoogudes on kesksel kohal netovõlakoorumus ehk võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade (raha ja pangakontodel olevad vahendid) kogusumma vahe, kus netovõlakoorumuse arvestuses võetakse võlakohustustena arvesse bilansis kajastatud kohustused. Netovõlakoorumuse ülemmäär võib seaduse järgi kujuneda kuni 100% põhitegevuse tuludest, kuid suure netovõlakoorumusega on ka intressikulu oluliselt suurem ja järgnevate aastate laenude tagasimaksud, mis vähendab igapäevast tegutsemisvõimekust. Samas on vallas soov investeringuid ellu viia suuremas summas kui on planeeritav põhitegevuse tuleml ja kuna vallas ei ole rahalisi reserve, siis saab finantseerimistingute katteallikaks olla ainult uute kohustuste võtmine.

Joonis 5. Laenukohustused ja netovõlakoorumus, laenu/intressi tagasimaksud ja vaba netovõlakoorumus aastatel 2023–2028 (eurodes)

KOFS-i kohaselt arvutatakse netovõlakoorumus tekkepõhiste andmete alusel aastavahetuse seisuga. Seisuga 31.12.2023 oli Rapla valla netovõlakoorumus 29% ning strateegiaperioodil jõuab netovõlakoorumus ca 53%ni. Vabu vahendeid on järgnevas perioodiks 6–7 miljonit eurot. Investeeringute maht on sellest, missugused tegevuskulud kaasnevad lisanduva objektiga ning sõltub ka üldisest kulude ja tulude tõusust, eelkõige personalikulude mahust (60–64% tegevuskuludest).

Likviidsete varade eelarveosa

KOFS-i järgi kuuluvad likviidsete varade muutuse koosseisu raha ja pangakontode saldo muutus, rahaturu- ja intressifondide aktsiate või osakute ning võlakirjade saldo muutus. Likviidsete vahendite olemasolu lihtsustab valla rahavoogude planeerimist ning uute laenukohustuste võtmist kuna vähendab netovõlakoorumust.

Konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted

Rapla valla konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted on Sihtasutus Rapla Spordirajatised ja Aktsiaselts Rapla Vesi. AS Rapla Vesi ei ole strateegiaperioodil sõltuvaks üksuseks. Investeeringute tegemisel annab volikogu vajadusel AS Rapla Vesi laenugarantii, mis eeldab, et vald on järgneval strateegiaperioodil teadlik ja arvestab konsolideerimisgruppi kuuluvate üksuste plaanidega.

Sihtasutus Rapla Spordirajatised eesmärgiks on sihtasutusele kuuluvate või tema kasutuses või haldamisel olevate spordirajatiste ja muu vara efektiivne majandamine. Sihtasutus tegutseb mittetulunduslikult, asutuse põhieesmärgiks ei ole kasumi teenimine. Sihtasutusel on kehtiv tegevustoetuse leping Rapla Vallavalitsusega aastaks 2024. ja kehtiv koostööleping Akzo Nobel Baltics AS-ga. Sõlmitud koostööleping on ühe aastase tähtajaga, kuid aastase etteatamisega. Antud leping annab aastas 50 000 eurot reklaamitulu asutusele. Selle koostöölepe lõppemisel tuleb leida uus reklaamipartner, kes oleks valmis hoone nimesponsorina panustama samas mahus või reklaamipartneri puudumisel katta antud summa Rapla Vallavalitsuse sihtfinantseerimise suurendamisega mahus 25 000 eurot ning 25 000 eurot teenuse hindade tõusuga ning kulude kokkuhoiuga.

Tabel 11. Sihtasutuse Rapla Spordirajatised eelarvestrateegia aastatel 2023–2028 (eurodes)

	2023 täitmine	2024 kava	2025 kava	2026 kava	2027 kava	2028 kava
Põhitegevuse tulud kokku (+)	434 779	442 337	451 268	461 023	470 954	480 063
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt	159 420	189 000	192 700	196 600	200 000	204 000
Põhitegevuse kulud kokku (+)	380 970	441 272	450 824	459 400	466 172	473 148
Põhitegevustulem	53 809	1 065	444	1 623	4 782	6 915
Investeermistegevus kokku (+/-)	-49 370	-12 000	-26 000	-15 000	-13 000	0
Eelarve tulem	4 439	-10 935	-25 556	-13 377	-8 218	6 915
Likviidsete varade muutus (+ suuremine, - vähenemine)	18 616	-10 935	-25 556	-13 377	-8 218	6 915
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	14 177	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	67 660	56 725	31 169	17 792	9 574	16 489
Netovõlakoorumus (%)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Rapla Spordirajatised investeermistegevuse eesmärgiks on kulude kokkuhoid tulevikus, hoonete ning rajatiste tehnilise seisundi säilitamine või parendamine. Sadolin Spordihoone vanus tõuseb ja hoone nõuab vahendeid remondiks ja inventari vahetuseks. Samas ei ole plaanis sihtasutusel investeermistegevuseks võtta laenu vaadeldaval ajaperioodil. Planeeritavad suuremad investeeringud: Sadolin Spordihoones jõusaali laiendus ja inventari täiendus (planeeritakse toetusvahenditega), tuulekastide ehitus; Alu Spordihoones lokaalse ventilatsiooni ehitus ja Vesiroosi tervisepargis võimalusel rannaala laiendamine.

Aktsiaselts Rapla Vesi on Rapla valla tütarettevõtte alates 24. aprillist 2013. Aktsiaseltsi põhitegevusaladeks on tarbijate varustamine joogiveega ning reovee ära juhtimine. Ettevõtte tegevuse peaesmärgiks on pakkuda Rapla vallas klientidele joogivee nõuetele vastavat vett. Samuti juhtida ära ning puhastada reovesi, töödelda keskkonnaohtlikud jäägid keskkonnaohutuks ja tagastada need keskkonda. 01.07.2024. aasta on planeeritud vee hinna tõus (veeteenus 1,71 eur/m³, kanalisatsiooniteenus 1,93 eur/m³, millele lisandub käibemaks).

Tabel 12. Aktsiaselts Rapla Vesi eelarvestrateegia aastatel 2023–2028 (eurodes)

	2023 täitmine	2024 kava	2025 kava	2026 kava	2027 kava	2028 kava
Põhitegevuse tulud kokku (+)	1 244 086	1 328 535	1 401 091	1 401 091	1 401 091	1 401 091
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt	40 770	40 771	40 772	40 773	40 774	40 775
Põhitegevuse kulud kokku (+)	818 679	914 693	925 975	943 212	960 871	977 564
Põhitegevustulem	425 407	413 842	475 116	457 879	440 220	423 527
Investeermistegevus kokku (+/-)	-1 258 104	-133 929	-365 833	-86 625	-77 043	-860 727
Põhivara soetus (-)	-1 220 809	-75 646	-320 000	-50 000	-50 000	-840 000
sh projektide omaosalus	-1 220 809	-75 646	-320 000	-50 000	-50 000	-840 000
Finantskulud (-)	-37 295	-58 283	-45 833	-36 625	-27 043	-20 727
Eelarve tulem	-832 698	279 913	109 282	371 254	363 177	-437 201
Finantseermistegevus (-/+)	613 979	-136 932	-157 791	-166 459	-175 640	-116 910
Kohustuste võtmine (+)	700 000	0	0	0	0	0
Kohustuste tasumine (-)	-86 021	-139 841	-157 791	-166 459	-175 640	-116 910
Likviidsete varade muutus (+ suuremine, - vähenemine)	-218 719	142 980	-48 509	204 795	187 536	-554 111
Nõuete ja kohustuste saldode muutus	-17 837	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	282 313	425 294	376 785	581 580	769 116	215 005
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	1 183 092	1 046 160	888 369	721 910	546 270	429 360
sh sildfinantseering (arvestusüksuse väline)	1 154 522	1 014 682	856 891	690 432	514 791	397 881
Netovõlakoorumus (eurodes)	900 779	620 867	511 584	140 330	0	214 355
Netovõlakoorumus (%)	72,4%	46,7%	36,5%	10,0%	0,0%	15,3%
Põhitegevuse tulude muutus	17%	7%	5%	0%	0%	0%
Põhitegevuse kulude muutus	9%	12%	1%	2%	2%	2%
Omafinantseerimise võimekuse näitaja	1,52	1,45	1,51	1,49	1,46	1,43

Volikogu 31.03.2022. aasta määrusega nr 9 võeti vastu „Rapla valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamise kava 2022–2034“. Lühiajalise investeeringute kava täitmiseks tagas Rapla vald vee-ettevõtte laenukohustust 1,5 miljoni euro ulatuses

kuni 15 aastaks (Rapla Vallavolikogu otsus 22 detsember nr 88). Eelarve strateegia dokumendis 2023–2026 aastate kohta on arvestatud kinnitatud kava järgsete järgmiste investeeringutega.

Tabel 13. Aktsiaselts Rapla Vesi investeeringud aastatel 2024–2028 (eurodes)

Aasta	Investeering	maksumus	Märkused
2024	Aasa tn veetorstiku rekonstrueerimine	75 646	Rapla valla ÜVK arendamise kava 2022-2034 lühiajaliste investeeringute alt tööd
2025	Valtu reoveepuhasti lammutamine, utiliseerimine, reovee juhtimine Rapla kanalisatsioonivõrku, survekanalisatsioonitorustiku rajamine ning ülepumpla laiendamine	320 000	Rapla valla ÜVK arendamise kava 2022-2034 pikaajalise investeeringute alt tööd
2028	Järlepa küla kanalisatsiooni rekonstrueerimine ja reoveepuhasti rajamine uude asukohta	840 000	Rapla valla ÜVK arendamise kava 2022-2034 pikaajalise investeeringute alt tööd

Finantsdistiipliini näitajad

Kohaliku omavalitsuse finantsdistiipliini tagamise meetmete eesmärk on riskide ja finantsraskuste tekke ohu maandamine, et üle jõu käiv pikaajaline võlakooormus ja tulude alalaekumine ei tekitaks teenuste kättesaadavuse halvenemist. KOFS kohaselt on finantsdistiipliini tagamise meetmeks:

- kinni pidamine nõuetest põhitegevuse tulemile;
- kinni pidamine netovõlakooormuse ülemmäärast.

Eelarvestrateegia perioodiks planeeritud põhitegevuse tulem ja netovõlakooormus vastavad KOFS-i normatiividele (vt tabel 3 ja 14) – Rapla vald peab strateegiaperioodil kinni omavalitsustele riigi poolt kehtestatud finantsdistiipliini tagamise meetmetest.

Rapla valla finantsolukord võimaldab strateegiaperioodil ellu viia planeeritud investeeringud. Suuremas mahus investeerimine eeldab kulude vähendamist teenuste osutamise efektiivsuse kasvu toel, mille tulemusel vabanevaid vahendeid saab kasutada nii põhitegevuse tulemi kui ka täiendavate laenukohustuste arvelt investeerimiseks.

Tabel 13. Rapla valla arvestusüksuse eelarvestrateegia aastatel 2023–2028 (konsolideeritud, eurodes)

	2023 täitmine	2024 kava	2025 kava	2026 kava	2027 kava	2028 kava
Põhitegevuse tulud kokku	27 785 363	28 382 829	29 570 607	30 931 997	32 310 081	33 846 164
Põhitegevuse kulud kokku	26 060 033	28 133 315	27 954 014	28 274 613	29 212 083	30 183 790
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>	84 555	19 531	15 818	6 269	1 825	0
Põhitegevustulem	1 725 330	249 514	1 616 593	2 657 384	3 097 998	3 662 374
Investeeringustegevus kokku	-7 445 549	-5 410 590	-4 180 172	-2 415 593	-3 444 043	-2 250 885
Eelarve tulem	-5 720 219	-5 161 076	-2 563 579	241 791	-346 045	1 411 489
Finantseerimistegevus	7 359 201	2 932 576	1 336 490	-744 541	185 503	-1 265 413
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	1 746 295	-2 228 500	-1 227 089	-502 750	-160 542	146 076
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	107 313	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	4 179 500	1 951 000	723 911	221 161	60 619	206 695
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	12 100 530	14 880 733	16 201 405	15 450 595	15 634 273	14 368 860
Netovõlakooormus (eurodes)	7 921 029	12 929 732	15 477 493	15 229 433	15 573 653	14 162 164
Netovõlakooormus (%)	28,5%	45,6%	52,3%	49,2%	48,2%	41,8%
Netovõlakooormuse ülemmäär (eurodes)	22 228 291	22 706 263	22 177 955	21 652 398	21 698 761	21 974 244
Netovõlakooormuse ülemmäär (%)	80,0%	80,0%	75,0%	70,0%	67,2%	64,9%
Vaba netovõlakooormus (eurodes)	14 307 261	9 776 531	6 700 462	6 422 965	6 125 108	7 812 080

Tulude võimalik vähenemine eeldab põhitegevuse kulude kokkuvõidu või planeeritud investeeringutest loobumist. KULUDE struktuur ei ole viimastel aastatel muutunud. Samuti ei ole muutunud valdkondade kulude mahud. Elanikkond väheneb ja vananeb, tulude tõus kulub tänase struktuuri ülalpidamiseks. Paremaks toimetulekuks tuleb, kas tehtavad kulud vastavalt teenuse kasutajaskonnale üle vaadata või saada edaspidiseks arenguks riigilt lisavahendeid (eeldab omavalitsuste rahastamismudeli muutust).

Koostanud
Finantsjuht
Küllike Orul